

A detailed historical map of a region in Silesia, featuring various geographical labels such as Planur, St. Peters Bräude, Großer Felsen, Büchelgrund, Heufelder, Hohen Klaus, Krume Sch., Kieselhübel, Goldhöhe, Plattenberg, Bernauer Berg, Fuchsbirg, Lenzenberg, Bohnenwiese, and Schwarze Teich. The map includes contour lines, elevation points (e.g., 540, 643), and a network of roads or paths. A semi-transparent red trapezoidal shape is overlaid on the right side of the map.

BUDOWA GEOLOGICZNA

DOLNEGO

ŚLĄSKA

na

HISTORYCZNYCH

MAPACH GEOLOGICZNYCH

PROJEKT GRAFICZNY: **Joanna Kaczmarzyk**

HISTORYCZNA MAPA DOLNEGO ŚLĄSKA

1641

ORYGINALNY TYTUŁ: Silesia Inferior Noviter et accurate delineata

AUTORZY: Henryk Hondius II (1597-1651) & Jan Janssonius (1588-1664)

ORYGINALNY ROZMIAR: 695 x 595 mm

Mapa pochodzi z atlasu *Nouveau Théâtre du Monde ou nouvel Atlas des toutes les Regions de la terre* wydanej w Amsterdamie w 1641 r. Na mapie na 20 objaśnień 6 dotyczy występowania surowców mineralnych i ich przeróbki (złota, srebra, miedzi, cyny, żelaza i wapieni).

Ciekawostką mapy jest umieszczenie na jej górnej ramce kierunku wschodniego. Taka orientacja mapy wynikała stąd, że Eden – miejsce przebywania Boga znajdowało się na wschodzie, a miejsce Boga jest w górze.

ŹRÓDŁO: Prywatna kolekcja K & S Wołkowiczów

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

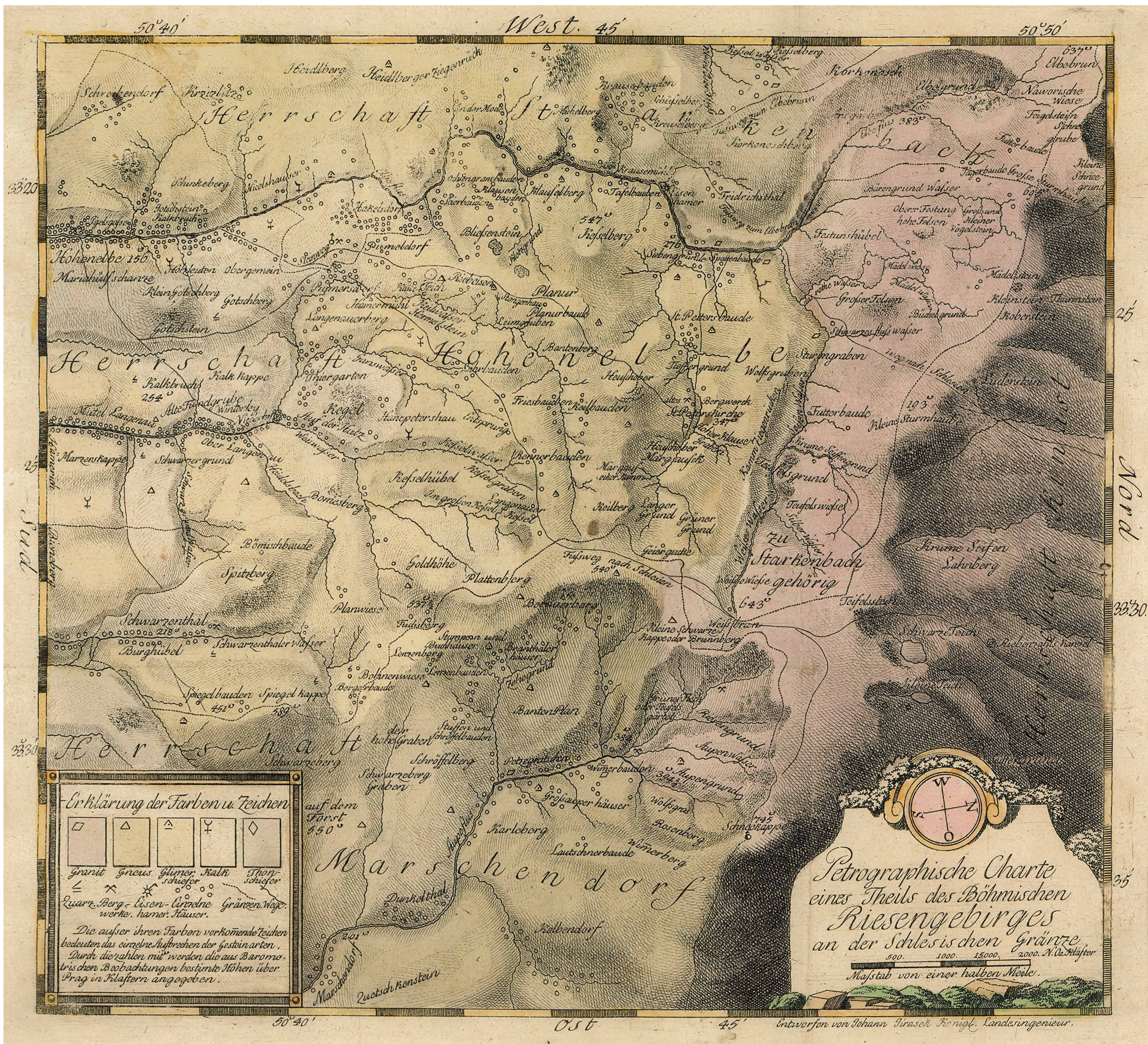
Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

MAPA PETROGRAFICZNA | 1791

KARKONOSZY

ORYGINALNY TYTUŁ: Petrographische Charte eines Theils des Böhmisches Riesengebirges an der Schlesischen Gränze

AUTOR: Johann Jirasek (1754-1797)
– czeski naturalista; studiował na Uniwersytecie w Pradze; był członkiem stowarzyszonego Czeskiego Towarzystwa Naukowego; piastował funkcję królewskiego inżyniera regionalnego

ORYGINALNY ROZMIAR: 254 x 282 mm

Jest to najstarsza mapa Karkonoszy. Pochodzi z pracy pt. *Beobachtungen auf Reisen nach dem Riesengebirge*, której autorami byli: J. Jirasek, T. Haenke, A. Gruber, F. Gertner. Na mapie kolorystycznie wyróżniono granity, gnejsy, łupki łyszczykowe, wapienie i łupki, a specjalnymi symbolami zaznaczono kamieniołomy oraz kuźnie i huty.

Granica pomiędzy granitami karkonoskimi, a skałami metamorficznymi została określona prawidłowo i jest zgodna ze współczesnymi mapami. Mapa ta wyróżnia się umieszczeniem kierunku zachodniego na jej górnej ramce.

ŹRÓDŁO: Prywatna kolekcja K & S Wołkowiczów

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

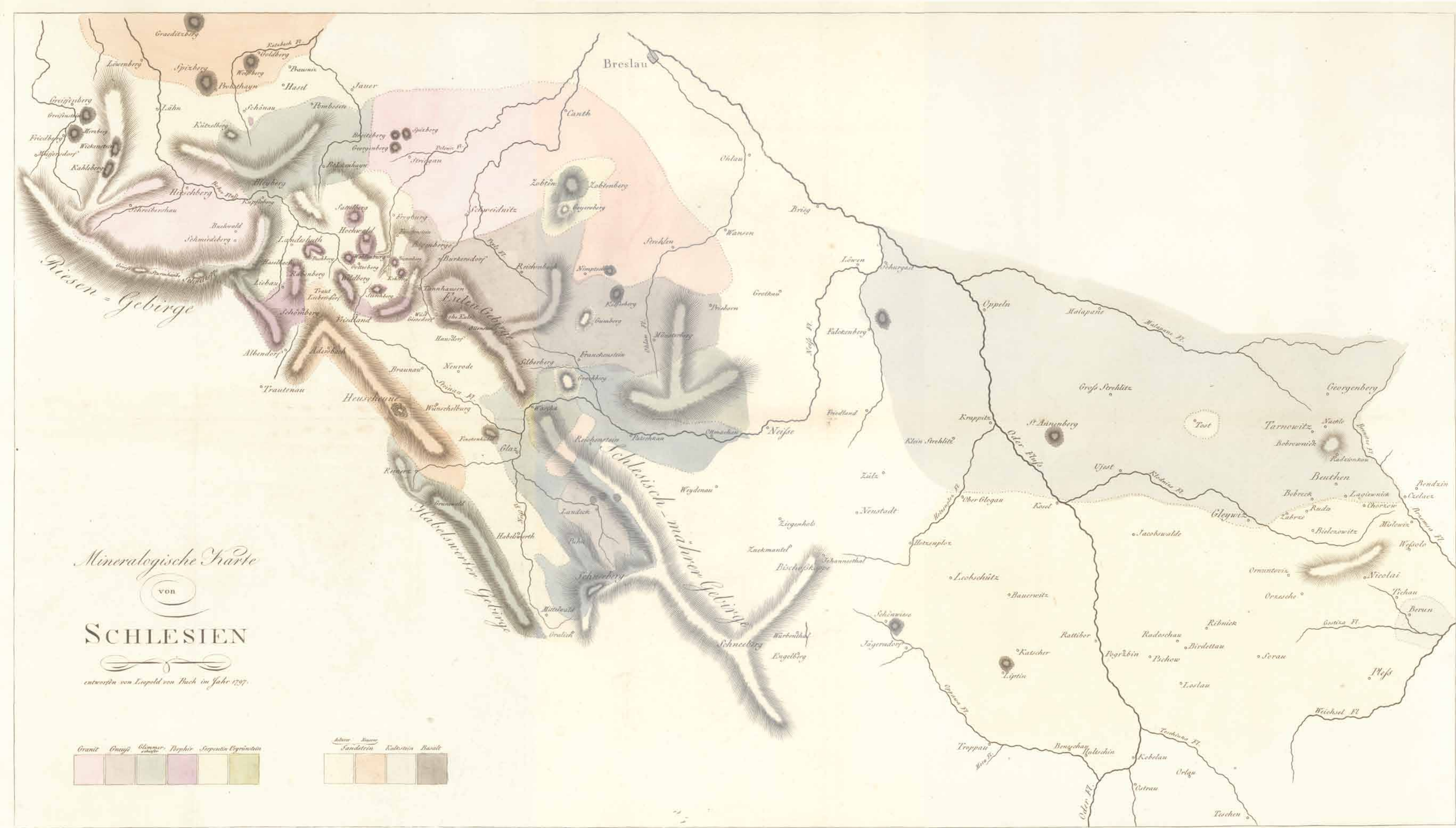
Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

MINERALOGICZNA MAPA ŚLĄSKA

1802 (1797)

ORYGINALNY TYTUŁ: Mineralogische Karte von Schlesien entworfen im Jahre

AUTOR: Leopold von Buch (1774-1853)

– niemiecki geolog i geograf, uczeń Abrahama Gottloba Wenera; studiował w Szkole Górniczej we Freibergu, a także na uniwersytetach w Halle i Getyndze; był wybitnym znawcą wulkanizmu; interesował się również paleontologią

ORYGINALNY ROZMIAR: 295 x 193 mm

Mapa pochodzi z dzieła *Geognostische Beobachtungen auf Reisen durch Deutschland und Italien*. Została opracowana w skali około 1:466 000. Stanowi ona szkic geologiczno-strukturalny Sudetów z dość wyraźnie zaznaczonymi jednostkami: masywem Karkonoszy z jego wschodnią okrywą metamorficzną, kompleksem kaczawskim, depresją śródsudecką, „krą” Gór Sowich, masywem kłodzko-złotostockim,

paszami łupków metamorficznych Gór Olickich i Bystrzyckich i rowem górnej Nysy Kłodzkiej. Jest to mapa petrograficzna. Zaznaczone są na niej liczne wystąpienia bazaltów, granitów, gnejsów, łupków łyszczykowych, porfirów, serpentynitów, zieleńców, starszych i młodszych piaskowców, wapieni i bazaltów, a także wyraźnie uwidoczniiony jest masyw Ślęzy.

ŹRÓDŁO: Prywatna kolekcja P. Krzywca

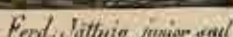
Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

1813

ORYGINALNY TYTUŁ: **Geognostische Skizze von einem Theile des schlesischen, böhmischen und lausitzer Gebirges**

AUTOR: Carl von Raumer (1783-1865)

- studiował na uniwersytetach w Getyndze i Halle oraz w Szkole Górniczej we Freibergu, gdzie był uczniem Abrahama Gottloba Wernera; w 1811 r. został profesorem mineralogii we Wrocławiu, w 1819 r. przeniósł się na Uniwersytet w Halle, a w 1827 r. na Uniwersytet w Erlangen, gdzie był profesorem historii naturalnej i mineralogii

ORYGINALNY ROZMIAR: 335 x 235 mm

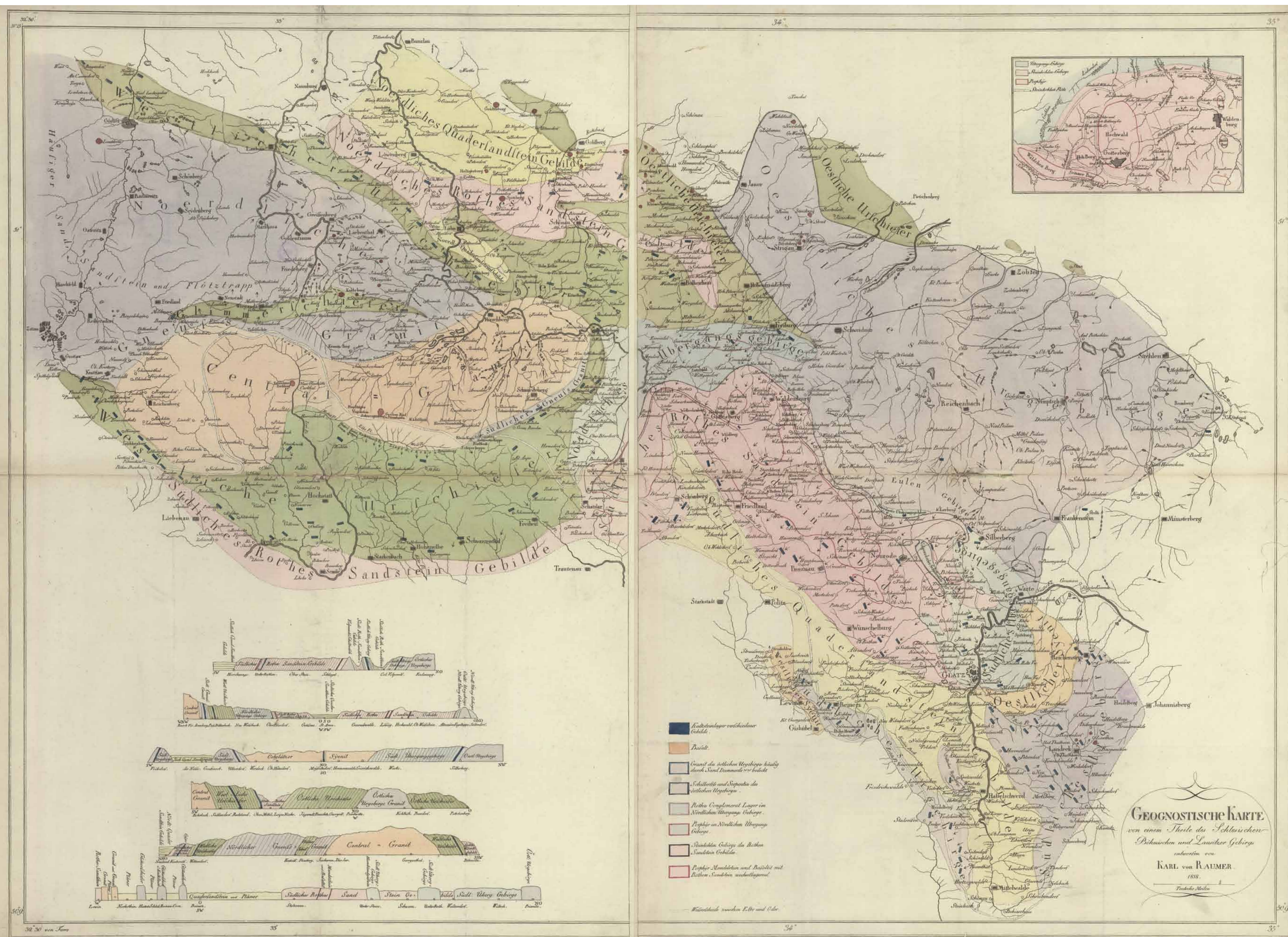
Mapa pochodzi z pracy *Der Granit des Riesengebirges und die ihn umgebenden Gebirgs Familien. Eine geognostische Skizze*. Została opracowana w skali około 1:155 000. Obszar mapy ograniczony jest do bloku karkonosko-izerskiego i wschodniej osłony metamorficznej Karkonoszy. Objaśnienia zawierają 9 wydzieleni litologicznych oraz 10 wydzieleni dotyczących wystąpień rud metali. Granit Karkonoszy tworzy wyraźną strukturę o precyzyjnie zaznaczonym

zasięgu. Gnejsy izerskie są przedstawione w postaci jednej jednostki strukturalnej z zaznaczonym pasem łupków łyszczykowych Starej Kamienicy. O staranności wykonania mapy świadczą licznie, punktowo zaznaczone wystąpienia bazaltów, m.in. w rejonie Proszowej (Kunzendorf), na górze Bukovec w Czechach (Keulichter Buchberg) i w Śnieżnych Kotłach (Schnee Gruben).

ŹRÓDŁO: Prywatna kolekcja P. Krzywca

GEOLOGICZNA | 1818 MAPA SUDETÓW (1819)

ORYGINALNY TYTUŁ: Geognostische Karte von einem Theile des Schlesiens, Böhmisches und Lausitzer Gebirgs

AUTOR: Carl von Raumer (1783-1865)

- studiował na uniwersytetach w Getyndze i Halle oraz w Szkole Górniczej we Freibergu, gdzie był uczniem Abrahama Gottloba Wernera; w 1811 r. został profesorem mineralogii we Wrocławiu, w 1819 r. przeniósł się na Uniwersytet w Halle, a w 1827 r. na Uniwersytet w Erlangen, gdzie był profesorem historii naturalnej i mineralogii

ORYGINALNY ROZMIAR: 2 arkusze o wymiarach 740 x 530 mm

Mapa składa się z dwóch arkuszy opracowanych w skali 1:175 000, na których zobrazowano obszar od Żytawy (Zittau) na zachodzie po rejon Strzelina (Strehlen) i Złotego Stoku (Reichenstein) na wschodzie. Pochodzi ona z dzieła *Das Gebirge von Niederschlesien, der Grafschaft Glatz und eines Theils von Böhmen und der Ober-Lausitz*.

Objaśnienia do mapy składają się jedynie z 8 wydzieleni, jednak za ich pomocą, po raz pierwszy w historii, wyróżniono regionalne jednostki litologiczno-strukturalne. Wydzielono na przykład: granit centralny (granity karkonoskie), północne granitognejsy (gnejsy izerskie), łupki łyszczykowe pasma Starej Kamienicy, południowe granitognejsy z gnejsami kowarskimi oraz inne skały metamorficzne wschodniej osłony Karkonoszy.

ŹRÓDŁO: Biblioteka Narodowa

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

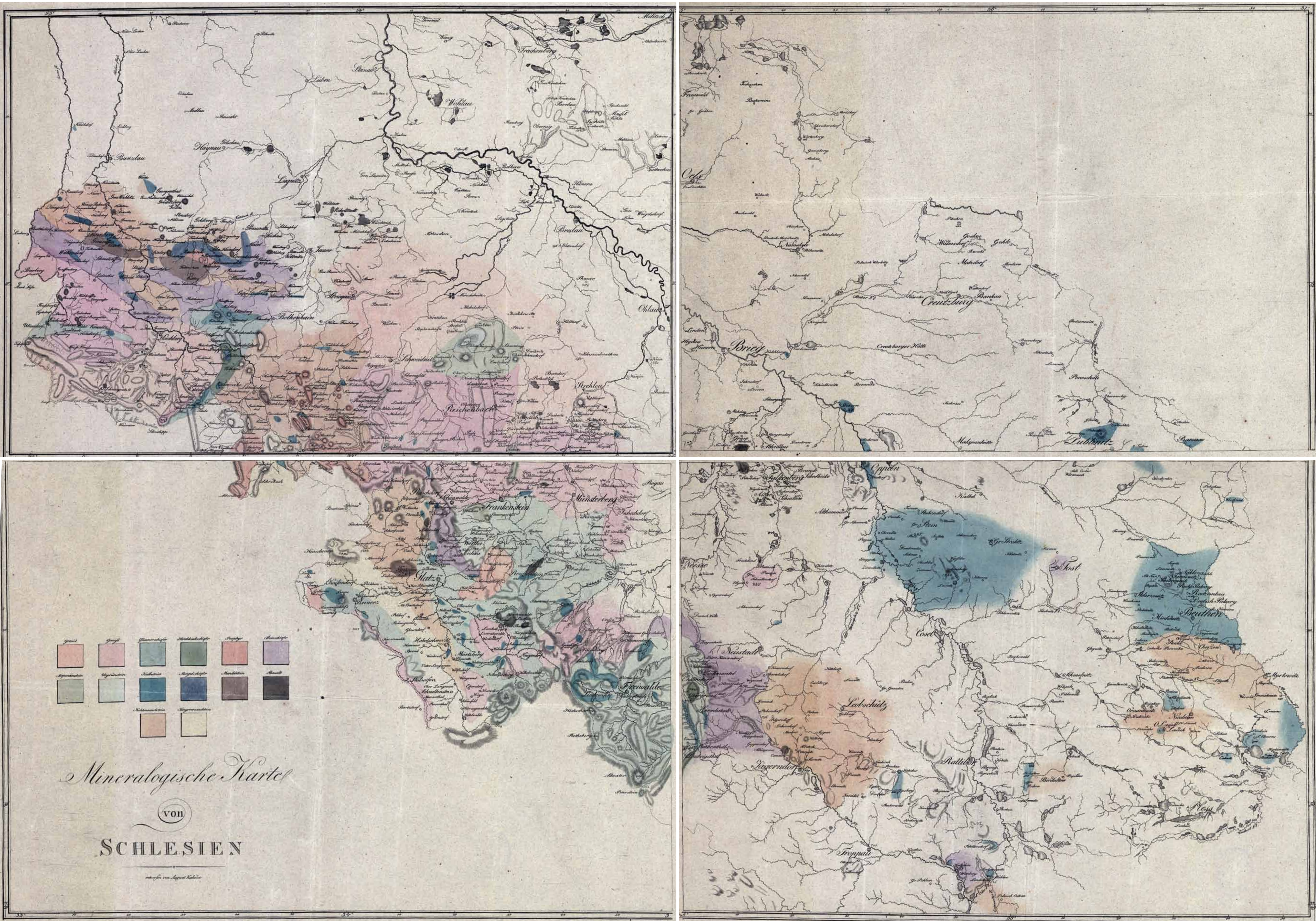
Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

MINERALOGICZNA MAPA ŚLĄSKA

1818

ORYGINALNY TYTUŁ: **Mineralogische Karte von Schlesien**

AUTOR: **August Kaluża** (1776-1836)

- studiował teologię na Uniwersytecie we Wrocławiu; był profesorem katolickiego liceum, a następnie został księdzem parafialnym; życie poświęcił badaniom historii naturalnej; publikował prace dotyczące mineralogii i fauny Śląska; wspomagał charytatywnie wrocławskich studentów, fundując stypendia dla najbardziej utalentowanych

ORYGINALNY ROZMIAR: **4 arkusze o wymiarach 480 x 600 mm**

Mapa składa się z 4 arkuszy w skali około 1:250 000. Objaśnienia do mapy zawierają 14 wydzieleni ściśle dotyczących petrografii. Wśród skał wschodniej osłony metamorficznej Karkonoszy obok gnejsów wyróżniono łupki łyszczykowe (w części południowej) i łupki hornblendowe (w części północnej). W ich obrębie zaznaczono występowanie skał węglanowych. W rejonie Radzimowic (Altenberg), Kaczorowa (Ketschdorf), Mysłowa (Seitendorf) i Starych Rochowic

(Alt Röhrsdorf) zaznaczono łupki łyszczykowe i skały węglanowe, np. na południe od Wojcieszowa (Kauffung), natomiast ku zachodowi wyróżniono ogólnie łupki (Thonschiefer). Mniej licznie przedstawiono wystąpienia bazaltów, zaznaczono natomiast wystąpienia porfirów i melafirów w rejonie Nowego Kościoła (Neukirch) i Sokołowca (Falkenhain) oraz na południe od Lwówka Śląskiego (Löwenberg).

ŹRÓDŁO: **Biblioteka Narodowa**

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

GEOLOGICZNA MAPA NIEMIEC I PAŃSTW OŚCIENNYCH

1826

ORYGINALNY TYTUŁ: Geognostische Karte von Deutschland und den umliegenden Staaten

AUTOR: Leopold von Buch (1774-1853) i inni

– niemiecki geolog i geograf, uczeń Abrahama Gottloba Wernera; studiował w Szkole Górniczej we Freibergu, a także na uniwersytetach w Halle i Getyndze; był wybitnym znawcą wulkanizmu, interesował się również paleontologią

ORYGINALNY ROZMIAR: 267 x 195 mm

Pierwsza seryjna edycja map w ujęciu arkuszowym. Atlas składa się z 42 arkuszy map w skali około 1:1 000 000. Mapy zostały opracowane na bardzo starannie przygotowanym podkładzie kartograficznym,

z dobrze dopasowaną do skali siecią dróg, delikatnie podkreślona cieniowaniem morfologią terenu oraz realistycznie przedstawioną siecią hydrograficzną.

ŹRÓDŁO: Prywatna kolekcja P. Krzywca

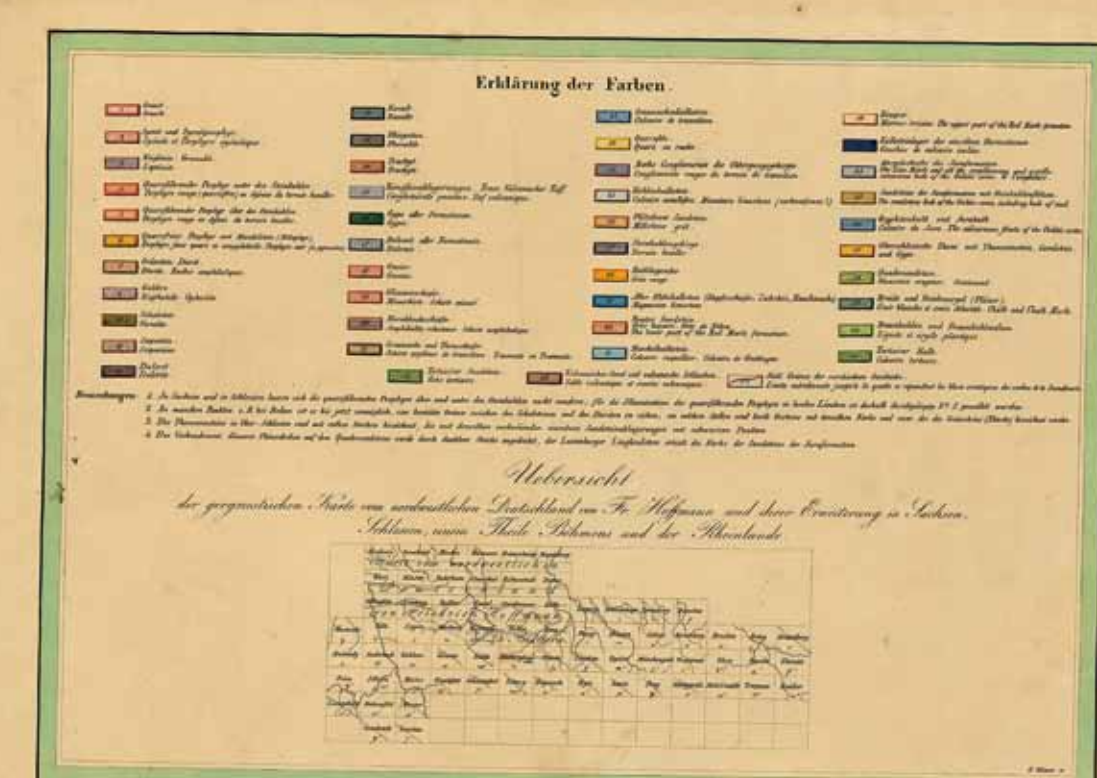
Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

GEOLOGICZNY ATLAS SAKSONII, ŚLĄSKA, CZECH I NADRENII | 1832 - 1836

ORYGINALNY TYTUŁ: Geognostische Charte von Sachsen, Schlesien einem Theile Böhmens und der Rheinlande in 50 Blättern zur östlichen und westlichen Erweiterung der geognostischen Charte vom nordwestlichen Deutschland

AUTOR: Fredrich Hoffman (1797-1836)

- niemiecki geolog i wulkanolog, profesor Uniwersytetu w Berlinie; studiował geologię i mineralogię pod kierunkiem F. Hausmanna na Uniwersytecie w Getyndze; współpracował z wieloma znanymi naukowcami: L. von Buchem, E. de Beaumontem i A. von Humboltem; badał wulkany Włoch: Etnę, Wyspy Liparyjskie, Wezuwiusza; zmarł przedwcześnie chorując na gruźlicę

ORYGINALNY ROZMIAR: 350 x 250 mm

W atlasie wyróżniono 44 wydzielania. Obok określeń petrograficznych po raz pierwszy zastosowano oznaczenia litostratygraficzne takie jak Rothliegendes (czerwony spągowiec), Muschelkalkstein (wapień muszlowy), Keuper (kajper), Juraformation (jura) czy Tertiaire (trzeciorzęd). Mimo, że autorzy atlasu w większości

wykorzystali dane geologiczne z map Kaluży oraz von Raumera, mapy atlasu wnoszą wiele nowych szczegółów. Po raz pierwszy zaznaczono intruzje magmowe Żeleźniaka i Bukowinki oraz bardzo liczne wystąpienia bazaltów, m.in. w granitach karkonoskich, w rejonie na wschód od Jeleniej Góry.

ŹRÓDŁO: Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

GEOLOGICZNA MAPA | 1867

DOLNEGO ŚLĄSKA I OKOLIC

ORYGINALNY TYTUŁ: Geologische Karte von dem Niederschlesien Gebirge und den angrenzenden Gegenden

AUTOR: **Rudolf A.W. von Carnall** (1804-1874) i inni
- z wykształcenia górnik; był m.in. dyrektorem Górnośląskiej Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach (1839-1844), dyrektorem Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu i prezesem Niemieckiego Towarzystwa Geologicznego; jest autorem mapy *Geognostische Karte von Ober-Schlesien* (1844); od jego nazwiska pochodzi nazwa minerału karnalit
Główny autor Atlasu **Heinrich Ernst Beyrich** (1815-1896) - studiował w Berlinie i Bonn; specjalizował się w paleontologii; badał Reńskie Góry Łupkowe; zajmował się również utworami kenozoicznymi, w tym złożami węgla brunatnego w północnych Niemczech; w 1865 r. został profesorem geologii i paleontologii Uniwersytetu Berlińskiego

ORYGINALNY ROZMIAR: 415 x 368 mm

Atlas zawiera zgeneralizowaną mapę dla całego obszaru badań oraz mapy w cięciu arkuszowym. Objaśnienia do arkuszy map zawierają 44 wydzielienia, natomiast objaśnienia do mapy zgeneralizowanej zostały ograniczone do 24 wydzieleni. Wydzielenia te można pogrupować następująco (w nawiasie liczba wydzieleni na mapie zgeneralizowanej): czwartorzęd 2(2), trzeciorzęd 2(1), kreda górna 9(3),

trias 2(1), cechsztyń 2(1), czerwony spągowiec 5(1), karbon 2(1), dewon 2(1), sylur 1(1), utwory starsze (głównie skały metamorficzne) 6(5), skały krystaliczne 11(6). W porównaniu do wcześniejszych opracowań von Bucha (1826) i Hoffmanna (1836) znacznie rozbudowano stratygrafię i litologię.

ŹRÓDŁO: Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy

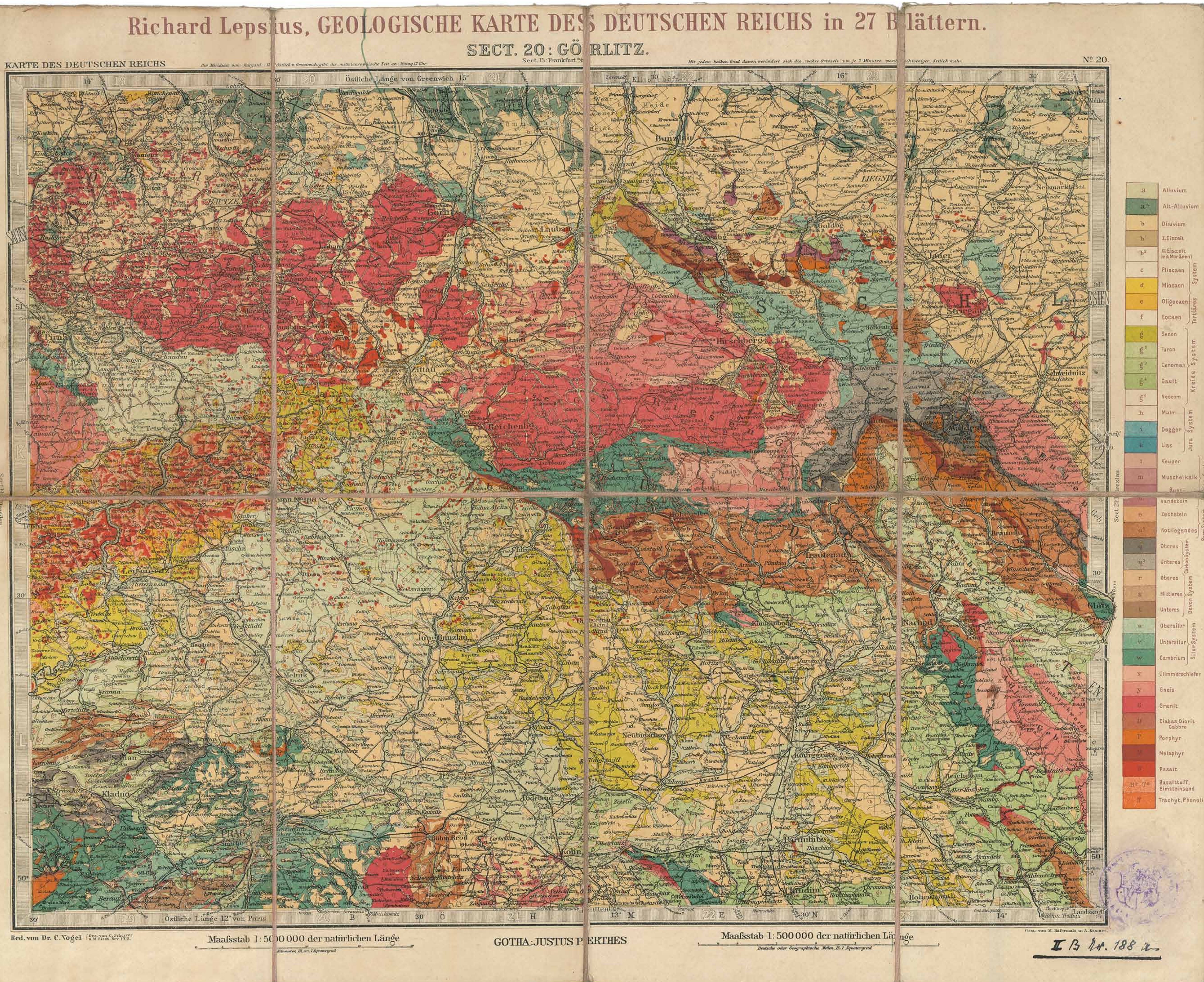
Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

GEOLOGICZNA MAPA CESARSTWA NIEMIECKIEGO

ORYGINALNY TYTUŁ: **Geologische Karte des Deutschen Reichs**

AUTOR: Richard Lepsius (1851-1915)
- profesor geologii; rektor Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt

ORYGINALNY ROZMIAR: 467 x 382 mm

Mapa Cesarstwa Niemieckiego składa się z 27 arkuszy opracowanych w skali 1:500 000. Obszar Dolnego Śląska jest przedstawiony na arkuszu 20: Section Görlitz. Obraz kartograficzny został wiernie przeniesiony z map opracowanych i wydanych 30 lat wcześniej.

ŹRÓDŁO: Prywatna kolekcja K & S Wołkowiczów

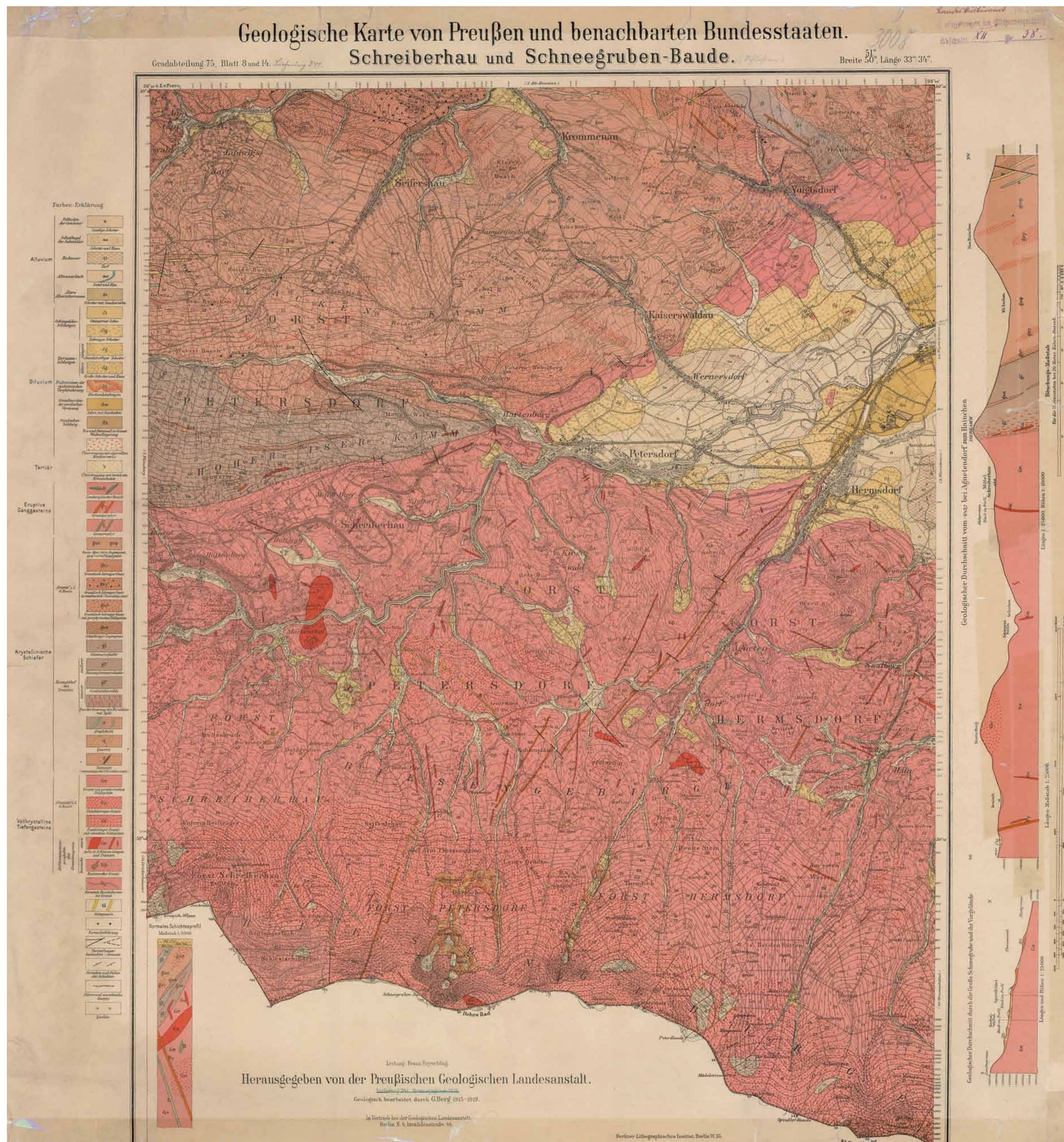
Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

SZCZEGÓŁOWE MAPY GEOLOGICZNE | XX NIEMIEC W SKALI 1:25 000 wiek

ORYGINALNY TYTUŁ: **Geologische Karte von Preussen und benachbarten Bundesstaaten. Blatt Schreiberhau und Schneeegruben-Baude**

AUTOR: **Georg Ernst Wilhelm Berg** (1878–1946)

– niemiecki kartograf i petrograf; w latach 1903–1945 był pracownikiem pruskiej służby geologicznej; jest autorem kilku arkuszy szczegółowej mapy geologicznej z obszaru Sudetów

ORYGINALNY ROZMIAR: **655 x 677 mm**

Na przełomie XIX i XX wieku rozpoczęto opracowywanie map nowej generacji. Obszar ówczesnych Niemiec został objęty systematyczną kartografią geologiczną w skali 1:25 000. Wydawane mapy miały ogólny tytuł *Geologische Karte von Preussen und benachbarten Bundesstaaten*, później *Geologische Karte des Deutschen Reiches*. Były to mapy geologiczne lub geologiczno-glebowe. Efektem prac polowych, prowadzonych niejednokrotnie przez kilka lat na jednym arkuszu, była duża szczegółowość map, na których zaznaczono dużą

zmienność litologiczną oraz liczne wystąpienia skał żyłowych. Należy podkreślić, że na terenie Sudetów pracowali wówczas wybitni geolodzy niemieccy, tacy jak G. Berg, F. Dathe, E. Zimmermann, O. Tietze i E. Bederke. Prezentowany arkusz *Schreiberhau und Schneeegruben-Baude* (Szkłarska Poręba – Śnieżne Kotły, 1921) jest przykładem wysokiej jakości pracy tych geologów – kartografów. Po 1945 r. mapy te były podstawą opracowania map reambulowanych przez polskich geologów.

ŹRÓDŁO: Prywatna kolekcja K & S Wołkowiczów

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Państwowa Służba Geologiczna
Państwowa Służba Hydrogeologiczna

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
tel. +48 22 45 92 000, biuro@pgi.gov.pl
www.pgi.gov.pl

